

1—4 **ka-i** (Boije och Brate **kasi**) kan vara mansnamnet *Gasi*, mindre vanligt men dock säkert styrkt både från Sverige och från Norge under medeltiden (Lundgren-Brate, Lind). Namnet förekommer troligen också i en uppländsk ristning: D II 100 Näle, Vallentuna sn. Se även Sö 7 (i Tillägg och rättelser).

Högsta-stenens ristning är sannolikt utförd av samme man, som ristat Sö 266, d. v. s. Asbjörn.

266. Sanda, Österhaninge sn, Sotholms hd.

Pl. 131.

Litteratur: D 8vo 10. G. Upmark, Sotholms härad 1, s. 39; S. Boije, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: Dybeck a. a.; Upmark (ATA); Brate (ATA).

Runstenens ursprungliga plats var enligt Dybeck »i norra sluttningen mot en mindre däld eller fördjupning uti Sanda Storgårdshage, förr en del af tillgränsande Alby hopmark (samfälld mark). Dälden är intet annat än en lemning efter en gammal väg, hvars bredd icke öfverstigit tre alnar och som följt den . . . stora sänknings från Vinock-viken af saltsjön till Vesterhaninge». Ehuru platsen knappast kan exakt fastställas, är det av dessa uppgifter tydligt, att stenen stått ett gott stycke N om Sanda gård, i sluttningen mot dalgången mellan Berga och Alby, och ej långt från Alby-stenen, Sö 259. — I slutet av 1870-talet blev den flyttad till sin nuvarande plats i trädgården vid Sanda, omkring 50 m. ÖSÖ om huvudbyggnaden.

Gråsten. Höjd 1,20 m., bredd (nedtill) 0,53 m. Ristningen är ej särskilt djup, men väl bevarad och fullt tydlig.

Inskrift:

+ **iaurun : lit : raisa : stain : at · ontuit : sun : sin : auk · at · onunt · ar + || osbiarn**

Iorunn let ræisa stæin at Andvett, sun sinn, ok at Anundar. Asbiorn.

»Jorun lät resa stenen efter Andvätt, sin son, och (efter) Anunds. Asbjörn.»

Till läsningen: Icke stungna äro 8, 26, 32 **i**. Efter 43 **t** finnes ett säkert sk, bestående av en rund prick. På högra sidan är ett stycke av inskriften, med runorna 26—33 **it : sun : sin**, något skadat genom vittring. I 22 **o** gå bst tvärs över hst, i 39 och 46 **o** finnas bst endast på hst:s v. sida. Runorna 46—52 **osbiarn** stå på foten av korset. På ytan mellan korsfoten och ytterslingan finnes intet ristat. — Dybeck och Boije läsa inskriften på samma sätt. — Brate: 7—9 **let**; »med små runor just ofvanför ormhufvudet **haug**, hvilka runor icke varsnats af Dybeck och Boije».

Kvinnonamnet *Iorun* (fno. isl. *Iórunn*, »mycket brukligt under hela medeltiden», Lind) är känt från ytterligare en sörmländsk inskrift (Sö 288), tre uppländska: L 150 Eskelunda, Bälunge sn, L 648 Fällebros och L 650 Hagby, Täby sn, och en västgötsk: L 1331 (T 63) Säby, Berga sn. Mansnamnet *Andvettr* förekommer i två andra sörmländska inskrifter: Sö 90 Lövhulta, Hammarby sn, och Sö 287 Hundhammar, Botkyrka sn (möjligen också i Sö 333 Ärja, Åkers sn), och är dessutom rikligt belagt i uppländska inskrifter: L 38 Varpsundet, Övergrans sn (**anuitr**), L 47 Ekala, Yttergrans sn (**anuitr**), L 45 Ekala, Yttergrans sn (ack. **antuit**) — dessa tre avse samme person —, L 32 Våppeby, Kalmar sn (ack. **antuit**), L 1550 Skokloster (**antuitr**), D I 32 Sjusta, Skokloster sn (ack. **antuit**), L 133 Bälunge (**antuitr**), L 235 Tensta (ack. **antuit**, gen. **antuits**), L 376 Sundby, Spånga sn (**antuitr**), L 638 Väsby, Värmdö sn (ack. **anuit**), D II 155 Skepptuna (**ontuitr**), L 746 Nopskäl, Fröslunda sn (ack. **antuit**), nyfunnen runsten vid Norränge, Håtuna sn (**antuitr**).

Jorun har låtit resa stenen över sin och Anunds son. 39—45 **onunt · ar** torde nämligen snarast böra tolkas som genitiv *Anundar*, trots det ristade skiljetecknet och **r** i stället för väntat **r**

(jfr Sö 254 **alhiltar**, Sö 260 **hakunar**, Sö 268 **runar**). Prepositionen 37—38 **at** står i så fall pleonastiskt.

Det tredje mansnamnet i inskriften, *Asbiorn*, som står på korsfoten, utan predikat och utan samband med den övriga inskriften, är säkerligen namn på runristaren. Utom Sanda-stenen har han tydligen ristat den närbelägna Högsta-stenen, Sö 265. Hans mönster är mycket enkelt, och han tillhör de tidigare runristarna på 1000-talet i Södermanland. Han brukar ännu **o**-runan i betydelsen av nasalerat **a**: Sö 266 **ontuit**, **onunt-ar**, **osbiarn**, Sö 265 **osur**. En likartad ornamentik har Broby-stenen, Sö 263, men huruvida denna verkligen är utförd av Asbjörn själv, är mera ovisst; här brukas **o**-runan som tecken för *u* (**koplauk**).

Anmärkningsvärd är **s**-runans form, med staplarna i sned vinkel mot slinglinjerna. I särskilt hög grad är det fallet med 13 och 15 **s**, mindre med t. ex. 47 **s**, som liknar **s**-runorna på Sö 265. Samma egenhet förekommer å den närbelägna Valsta-stenen, Sö 273, och på Amundes ristningar i Södertörn (se Sö 217, 229, 254). Här har också korset samma karakteristiska form. Det är därför tydligt, att Amunde lärt sin konst av den äldre Asbjörn.

267. Småhamra, Österhaninge sn, Sotholms hd.

Pl. 195.

Litteratur: D 8vo 12. G. Upmark, Sotholms härad 1, s. 40; Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria (1877), s. 7.

Avbildning: Dybeck a. a.

Ett fragment av en runsten, som enligt Dybeck ännu år 1854 låg »i gatan mellan Norrby och Småhamra, nära bron öfver den mellan byarne löpande rännilen . . . Detta år fördes han derifrån till Småhamra för att inläggas i grunden till en uthusbyggnad, men räddades af en dräng». Sedermera har emellertid fragmentet förkommit. Det söktes förgäves redan av Upmark och Boije. Dessa ha emellertid i Småhamra by fått uppgifter om att en sten »med krumelurer på», möjligen en annan del av samma runsten, blivit inlagd i grunden till ett fähus, men ovisst var. Enligt Boije skulle detta antagligen ha skett år 1852.

På Dybecks teckning finnas endast runorna **hulfa**, troligen början av namnet *Hol(m)fastr* (se nedan Sö 311—312).

Utan tvivel är det denna sten, som Dybeck åsyftar, då han i *Runa* (fol.) 1, s. 60 uppger, att han har funnit en runsten vid Norrby i Österhaninge sn.

268. Söderby, Österhaninge sn, Sotholms hd.

Pl. 131.

Litteratur: L 825, D 8vo 85. J. H. Schröder, Södermanlands Fornminnen (hs S 115 i Uppsala Universitets Bibliotek), bl. 26 (ett löst inklistrat blad, med teckning); G. Upmark, Sotholms härad 1, s. 41; S. Boije, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: Schröder a. a.; Dybeck a. a.; en annan teckning av Dybeck (¹/₃ 56) i hs R 552, Uppsala Universitets Bibliotek; Upmark (ATA); Brate (ATA).

Runstenen är, enligt en anteckning i Schröders *Södermanlands Fornminnen*, »funnen d. 18. Dec. 1821 vid Söderby säteri uti Österhaninge stället Nyplogen ¹/₂ aln under jorden». Troligen har den blivit framflyttad till gården och efterhand bortglömd. Dybeck berättar (1857), att den »låg för tjugu år sedan på Söderby »trädgårdsgärde» med ristningen nedåt. En stensprängare hade borrarat ett tre tum djupt hål midt i stenen, då vid ett ytterligare slag af klubban borren